

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

СВІТОГЛЯД – ФІЛОСОФІЯ – РЕЛІГІЯ

Збірник наукових праць

Заснований у 2011 р.

Випуск 3

За заг. редакцією д-ра філос. наук, проф. І. П. Мозгового

СУМИ
ДВНЗ “УАБС НБУ”
2012

self-proclamation as it did six Eastern Catholic Churches, based on the principles of tolerance and compromise between them. The attention to the fact that, despite the differences that exist between the branches of Ukrainian Christianity must deepen interdenominational cooperation. Finally, it is about overcoming the schism in the Greek Catholic Church, which is possible not only through the guidance of the Church, but also by the active work of the laity. It is noted that only in unity is possible to strengthen the Church.

Keywords: *Ukrainian Greek Catholic Church, patriarchate, ecumenism, lephevrizm.*

УДК 93(477)

Алла ЗЯКУН

НАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА І САМОБУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЯРМАРКУ

У статті розглянуто ярмарок як ілюстратор неповторних звичаїв, що поєднав два культурних елементи – виробничу та розважальну сферу. Подано особливості організації громадського побуту та ярмаркової торговельно-економічної діяльності. Показано вплив ярмарку на розвиток релігійного життя в Україні, збереження вікових традицій на наших землях.

Ключові слова: *ярмарок, ярмаркові звичаї і традиції, ярмаркова культура.*

Постановка проблеми. Відродження національних цінностей в сучасній Україні сприяло етнографічним дослідженням, а існування ринкових відносин відновили давню традицію ярмаркування в Україні. Починаючи з XV століття ярмарок став складовою частиною суспільно-економічного життя українців. Він регулював не тільки економічні зв'язки окремих регіонів України, а й був носієм традиційно-побутової культури. Тому відновлення традицій ярмаркування – це крок до шанування та збереження самобутнього духу українського народу.

Аналіз актуальних досліджень. Незважаючи на значний історіографічний доробок досліджень процесу ярмаркування, лише незначна група розвідок містить опис ярмарку як етнокультурного явища. Так ярмаркові обряди та звичаї, що супроводжували укладання торговельних угод, описав М. Сумцов [17–22]. Традиції купівлі-продажу та міжособистісні стосунки на ярмарку розглянуті в працях О. Пошивайла, В. Климчука, Л. Орел, О. Івановської [4; 9; 13; 14]. Ярмарок як явище традиційної культури українського суспільства другої половини XIX – початку XX ст. досліджено В. Юрченко [25–27]. У переважній більшості інших наукових праць ярмарок розглядався як соціально-економічне явище.

Мета статті – з’ясувати ярмаркові звичаї та їх вплив на суспільно-економічне та культурне життя українців.

Виклад основного матеріалу. Ярмарки, що проходили на території України, були не тільки значними осередками торгівлі, а й основним місцем спілкування людей. До ярмарку готувалися заздалегідь, на нього їхали як на велике свято – гарно одягнені та з веселим настроєм. Дійсно, це було свято торгівлі, де панували власні звичаї і традиції, введені в дію закону. Ярмаркові дійства шанували як дорослі, так і діти.

Ярмарковий товар дивував своїм різноманіттям, задовольняючи матеріальні потреби сільського та міського населення. Поступово в ярмарковій торговельній діяльності склалися цілі церемоніальні дії вдалої готівкової та безготівкової “мінової” угоди. Найважливішою категорією ярмаркових товарів була худоба (коні, корови, воли, свині та вівці), тому під час їх купівлі-продажу важливо було обом сторонам отримати зиск. Як зазначає В. Юрченко, після визначення остаточної ціни на худобу покупець та продавець били один одного по руці і, перехрестившись, проговорювали молитву “Господи поможи! Дай, Боже, щоб я поблагодарив тебе за воли, а ти мене за гроші”, або ж “Щоб продавцеві Бог дав щастя із грошей, а покупцеві із худоби”. Характерним при купівлі худоби було те, що покупець завжди брав худобу у продавця з вуздечкою (купуючи коня) або з налигачем (купуючи вола чи корову). Передаючи коня чи вола покупцю, продавець брав повід вуздечки чи налигача через полу свого кожуха чи свити і вручав його покупцеві, який таким же чином приймав його. У народі вважалося, що продавець разом з проданою худобою передавав покупцеві і щастя, тому, тримаючись за полу кожуха чи свити, частину щастя він все ж таки залишав і собі. Через полу продавець отримував і гроші за продану худобу як ознаку збереження торговельної таємниці. Ознакою підтвердження вдалого завершення торговельної угоди купівлі-продажу худоби було виставлення могоричу, розпивання якого остаточно скріплювало всі умови торгової домовленості. Ці дії виконували очисну функцію, і цим самим освячували акт переходу чужої власності [25, с. 119–120]. Звичай купівлі коней, волів, корів передбачав наявність при цьому свідка, який мав підтвердити законність проведення збуту худоби [4, с. 88–89].

Подібні обрядові дії також здійснювалися під час продажу ремісничих товарів. Тут слід відмітити звичай “рукостискання” та “розбивання рук” сторонньою людиною. Як стверджує О. Івановська, побутування цього звичаю пояснювалося тим, що, купуючи виріб безпосередньо у майстра, разом з переданою річчю передавалася енергетика майстра. Народ вірив у те, що ремісник міг вплинути на якість та придатність

виробу у новому господарстві. Тому саме виконання цих обрядових дій розривало зв'язок майстра зі своїм виробом і новий господар отримував усі права на володіння ним [4, с. 163]. Такі ж дії супроводжували церемонію продажу свійської птиці. Зокрема В. Юрченко, спираючись на народні оповіді, наводить приклад продажу птиці на Звенигородщині у Київській губернії: продавши курку, продавець виривав з неї пір'їну і ховав за пазуху, щоб користь не перейшла до того, до кого переходила птиця [11].

Продаж худоби та деякого іншого товару нерідко відбувався “навмання” і “по-свідомому”. У першому випадку товар не повертався продавцеві, а тому і коштував дешевше. У другому випадку покупець, заплативши дорожче, мав право повернути товар і забрати гроші. Щоб угода не набула зворотнього процесу, продавець не заважав покупцю прискіпливо, з усіх боків оглядати товар. Мабуть тому в деяких регіонах України, зокрема на заході, торгівлю називали “гляданкою”.

Безготівкова “мінова” торгівля здійснювалася за цим же принципом. Її поширення та існування аж до кінця ХІХ ст. свідчило про переважну бідність українського селянства. Обмін худобою на ярмарку проходив без умовних формальностей і додаткової підготовки, між знайомими та чужими людьми. Діяло два види обміну. Перший мав назву “око на око” або “голова на голову” і означав, що обмінний товар був рівним або рівнозначним за вартістю. Інший спосіб – обмін з “додачею”. Він застосовувався, коли потрібно було збільшити вартість одного з товарів, при цьому “додачею” в основному були гроші, які віддавалися або одразу при обміні, або з відкладенням на встановлений термін [23, с. 24–25; 24, с. 61]. Розмінюючись худобою, учасники обміну при двосторонній згоді рознімали руки і виконували обмін вудечками та налигачами [23, с. 24–25]. Закінчувався обмін, як і купівля-продаж, випиванням могоричу, тобто горілки. Після таких обрядових дій учасники обмінної операції розходилися.

Реалізація великої кількості гончарних виробів на ярмарках теж мала власну специфіку. Як відмічає В. Юрченко, особливість безгрошового обміну гончарних виробів полягала в тому, що сам посуд був одиницею виміру. Продаючи горщик, майстер брав за нього ту кількість сільськогосподарських продуктів (зерна, овочів, фруктів), яка вміщувалася у нього. Якщо продавалися вироби полив'яні, які вимагали більших затрат від майстра, то ця міра збільшувалася удвічі, а то й втричі [25, с. 121]. Так у Зінківському повіті Полтавської губернії обмін горщика на борошно відбувався таким чином: господиня насипала повний горщик борошна, а гончар, зсипавши його у свій фартух, віддавав жінці виріб [14, с. 125–126].

У XVIII ст. до “мінової” торгівлі на українських ярмарках залучалися товари як місцевого виробництва, так і закордонного. В обмінній торгівлі з іноземцями одиницею вартості була копа. З давньоруських часів вона була одиницею лічби, що дорівнювала числу 60, наприклад 60 яець, дощок, снопів тощо. А ще копа грошей в Україні була одиницею грошової лічби. Наприклад, у XVII ст. вона дорівнювала 75 польським чи 60 литовським грошам, або 50 російським мідним копійкам [6, с. 11]. Таким чином, копу (певну кількість снопів пшениці або жита) можна було обміняти на іноземний товар. Традиції безгрошового обміну зберігалися на ярмарках аж до кінця XIX ст., але, як зазначає В. Січинський, цей вид торгівлі не стосувався купівлі вина та солі [16, с. 178–179].

В ярмарковій торгівлі, яка регулювалася неписаними торговими правилами між продавцем та покупцем, важко було уникнути злочинних дій. Заходи щодо порушників встановлених обрядово-торговельних правил мали характер загального народного осуду. Так, з викритого в обмані торгівця знімали шапку і кидали у натовп, супроводжуючи сміхом. Піднятий галас сколихував весь ярмарок, а шапка перекинувалася як м'яч. Від сорому торговець ладен був провалитися крізь землю. Ярмарковий люд проганяв його з торгу і в подальшому не давав ходу до базару [2]. Злодіїв, яких ловили “на гарячому”, вели на площу посеред ярмарку або у віддалене від нього місце і прив'язували до дерева на цілий день. На шию крадія вішали украдений ним товар. Як вказує В. Юрченко, були випадки, коли громада села згадувала, хто протягом року був не особливо розбірливим між своїм та чужим, тоді їх також виставляли на публічний сором на тому ж самому місці [25, с. 122]. Акти народних самосудів були давнім звичаєм українців і тривалий час використовувалися як засіб покарання під час ярмаркової торгівлі.

Ярмаркова торгівля супроводжувалася власною народною термінологією. Так сам ярмарок у багатьох місцевостях називався “товчок” або “товкущий базар”. Торгівлю напередодні ярмаркового дня називали “підторжжям”, а завершення ярмарку – “розторжжям”, “розбазар'ям”. Торгівці на ярмарках поділялися на категорії. Оптових торгівців називали “гуртівниками”, а дрібних крамарів “перекупнями”. Серед останніх був встановлений поділ на “щетинників” – торгівців дрібним крамом та “прасолів” – скупників однорідних предметів, які у великій кількості могли принести гарний прибуток. “Прасоли” скуповували пух, перо, кінський волос, віск, насіння, а ще вони торгували рибою та сіллю. На Україні прасольський товар називали ще “шибайним”. Мандрівних торгівців-“прасолів” звали “ходебщиками”, бо вони носили за спиною великий мішок – “хожай”. Продажем коней займалися “баришники”, а

обміном “менджуни” останні, як правило, були циганами, для яких збут коней на ярмарку був основним промислом. Товар до ярмарку доставляли “фуршики” – господарі возів-“фур” [5]. Річ у тім, що віз був не лише транспортним засобом, але й одиницею кількості, маси, об’єму. Вози, в яких запрягали коней, називали підводою. Велику кількість вантажу, який слугував товаром або вантажем на далеку відстань, підводами зазвичай не возили. Для цього використовували “фури”, або як їх називали на Слобожанщині – хури. У фури запрягали пару волів. Чумаки їх називали паровицею, або мажею. Ті, в кого худоба слабша, впрягали і дві пари. Чумаки, які візникування проводили валками з кількох десятків возів, фурою називали не окрему паровицю, а всю валку. Валки чумаків могли досягати 100 і більше возів, найменші з яких брали 60 пудів вантажу кожен (1 пуд = 16 кг) [6, с. 15].

На українських ярмарках продавали, веселилися, спілкувалися та харчувалися з національним колоритом, який був доведений до усталених традиційних норм. Їдучи на ярмарок, з дому привозили хліб, пироги, бублики, пряники, сало, ковбаси, сметану, ягоди (вишні, сливи, порічки) та овочі, насіння. Ці харчові запаси часто використовували для обмінного “підторжжя”. Яскравий опис ярмаркового життя, зокрема обряду визначення місця на щасливий продаж, описав Г. Квітка-Основ’яненко. З чужою паляницею потрібно було стати на схід сонця, тричі охреститися і покотити її навпроти сонця. Де паляниця зупинялася і падала, там і було місце на щасливий продаж [7, с. 87–90; 8, с. 82].

Тривалість ярмарків від декількох днів до місяця і більше сприяла формуванню громадської системи харчування, так званих харчевень, які називалися “борщами”, або “прожорний ряд”. У них їжа, за висловом О. Гончара, пропонувалася на вибір і могла складати порцію або “від пуза”. За порцію сплачували три копійки, а “від пуза” – гривню [3, с. 40, 52–53]. Опис такого харчового закладу наводить В. Юрченко, спираючись на опис Б. Познанського. На ярмарку у селі Андріївка харчевня розташовувалася на спеціально обладнаній харчовій площі. Це були нашвидкуруч збудовані з глини печі, інколи навіть з жерстяною трубою, де варили для ярмаркового люду. Біля печей стояли столи, на яких кришили та різали підготовлені для варки продукти. Переваги такої їжі від харчування у корчмі полягали у тому, що все готувалося на очах у людей і не давало можливості використовувати неякісні продукти. Зазвичай у цьому своєрідному промислі брали участь цілі сім’ї простих селян (винятково українці), які кочували з приладдям цієї мандрівної кухні, починаючи з ранніх весняних і закінчуючи пізніми осінніми ярмарками, залишаючи вдома лише членів сім’ї похилого віку для догляду за городами та домашньою худобою.

Під час приготування їжі робота чітко розподілялася на чоловічу та жіночу. Чоловіки вибудовували глинобитні печі, різали і “патрали” куплених тут же, на ярмарку, баранів, рубали дрова, носили і возили воду. А жінки та діти-підлітки готували їжу, перемивали посуд, подавали гостям страви, що з’їдалися на відкритому просторі чи в наметах. Жінки-кухарки, як правило, були чисто одягнені, а роль “подавальниці” виконували більш молоді та гарні. Посуд використовувався в основному дерев’яний або полив’яні миски різної величини (на одного, на двох, на трьох і на чотирьох) і дерев’яні ложки. Приїжджі торговці приходили за їжею зі своїм посудом і навіть траплялося, замовляли приготувати щось особливе. Варто зазначити, що у такій харчевні готувалися переважно українські традиційні страви, в основному борщ (звідси і назва харчевні – “борщі”). Їжа була дуже смачною і дешевою: за 15 чи навіть 10 копійок можна було дуже ситно пообідати борщем чи “кваском” (розсольником) з бараниною і шматком жирного баранячого м’яса зі смаженою картоплею [26, с. 222].

Асортимент ярмаркової їжі був різноманітний: це і протонародні харчі, і всілякі святкові “витребеньки”. Найбільш ходовим товаром були ярмаркові ласощі. Їх різноманіття вражає, за словами В. Юрченко, кожен солодкий виріб мав свою окрему назву і зображував певний побутовий предмет, особливо це стосувалося пряників [26, с. 221]. Детальну їх класифікацію подав ще в 70-ті роки ХІХ ст. Ф. Волков, розподіливши на групи. До першої він відніс пряники, що зображували духовні предмети – хрест і Євангеліє; пряники, що випікалися у вигляді людської подоби (серед них найбільш популярні – “дівчинка” і “козак на коні”); пряники, що зображували тварин, в основному коней, а також пташок; пряники у вигляді рибок. Другу групу становили пряники, що зображували геометричні фігури (ромбічні, квадратні, продовгуваті, круглі чи овальні), інколи зірку чи кільцеподібні пластинки з медового або цукрового тіста. Також Волков відмітив регіональні відмінності в якості та формі пряників. Він вказує, що на лівобережних ярмарках кількісно переважали медові пряники із зображенням людей, тварин та інших предметів. У той час як на Правобережжі білі цукрові пряники, що мали форму неправильних геометричних фігур і були простими, без усіляких прикрас [1, с. 281].

Окрім пряників, продавали маківники та сластьони, бублики та млинці, крученики, овочі, закручені тонким шаром м’яса або риби [3, с. 30, 652], та смажену рибу. Нечуй-Левицький писав, що на ярмарку у Білій Церкві, на Київщині, серед торгових рядів стояли ночви зі смаженою рибою. Навколо столів скрізь жаровні, єврейки й міщанки під пекучим сонцем смажили на сковородах рибу. Дядьки й молодіці

купували її, снідали та закушували [12, с. 356]. Оскільки кінцем всіх торговельних угод було розпиття могоричу, то слід згадати ярмаркові напої – горілку, пиво, квас, збитень (чай).

За ярмарковим життям цікаво було спостерігати. Мабуть, тому в українському фольклорі є багато прислів'їв та приказок, пов'язаних з ярмаркуванням: “торгували – веселились, підраховали – засмутились”, “поміняв шило на мило”, “хто часто міняє, той штанів не має”, “де баба, там базар, а де дві – там ярмарок”, “бодай багато бачив, а не мав за що купити”, “дай Боже і купити, і продати, і гроші до дому принести”, “добрий товар пояси: що продаси, то і поїси”, “за очі тільки яйця купувати”, “купити чи не купити, а могорича треба ся напити”, “міняли тихо, та виміняли лихо” та інші [10; 15].

Висновки. Українські ярмарки мали неповторний колорит та національну самобутність і були осередком суспільного життя, бо проходили по всій Україні майже цілий рік. Вир ярмаркового життя захоплював і затягував у себе різних людей. Торгові люди тут поправляли свої фінанси, молоді вільні дівчата та хлопці могли знайти тут свою долю, а творчі люди натхнення і сюжети майбутніх творів. Згадаймо лише “Сорочинський ярмарок” М. Гоголя. Ярмаркові дії, обряди, повір'я, прикмети захоплювали іноземців і змушували їх відчути ні на що не схожий дух українського народу. У наш час ярмарки проводяться як данина славетному минулому, але настрої і атмосфера, що панують на них, це данина минулим традиціям.

Література

1. Волков Ф. О сельских ярмарках и о значений их для изучения ремесленной и кустарной промышленности / Ф. Волков // Записки Юго-Западного отдела географического общества. – 1873. – Т. 1. – С. 265–289.
2. Выписки из печатных источников XIX века о народных обычаях и уголовном праве. 70-е года XIX века // Институт рукопису Центральної наукової бібліотеки України ім. В. Вернадського. – Ф. 61. – Спр. 324. – Арк. 57 зв. – 58.
3. Гончар О. Таврія // О. Гончар. Твори : в 12 т. – К. : Наукова думка, 2003. – Т. 3. – 680 с.
4. Ивановська О. П. Звичаєве право в Україні. Етнотворчий аспект : навч. посіб. / О. П. Ивановська. – К. : ЕксОб, 2002. – 263 с.
5. Історія становлення та розвитку ярмаркового руху в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://5ka.at.ua/load/istorija_ukrajini/istorija_stanovlennja_ta_rozvitku_jarmarkovogo_rukhu_v_ukrajini_referat/25-1-0-6170
6. Каленюк С. П. Краєзнавцю про вимірювання / С. П. Каленюк. – Лисичанськ : ПП “Прінтекспрес”, 2011. – 152 с.
7. Квітка-Основ'яненко Г. Солдатський портрет / Г. Квітка-Основ'яненко. Вибране : для серед. та шк. віку / К. Г. Борисенко (упоряд. текстів, передм., підгот. комент., прим. та навч.-методич. мат.). – К. : Школа, 2006. – С. 84–99.

8. Квітка-Основ'яненко Г. Пархімове снідання / Г. Квітка-Основ'яненко. Вибране : для серед. та шк. віку / К. Г. Борисенко (упоряд. текстів, передм., підгот. комент., прим. та навч.-методич. мат.). – К. : Школа, 2006, – С. 77–83.
9. Климчук В. П. Ярмарок: інсценовані розповіді про народні свята та обряди / В. П. Климчук. – Луцьк : Надстир'я, 1996. – 96 с.
10. Народні прислів'я та приказки / упоряд., передмова М. Дмитренка. – К. : Редакція часопису “Народознавство”, 1999. – 392 с.
11. Народні оповідання, записані в Звенигородському районі с. Терещенкова // Інститут рукопису Центральної наукової бібліотеки України ім. В. Вернадського. – Ф.ХХХVI. – Спр. 143. – Арк. 40.
12. Нечуй-Левицький І. Роковий український ярмарок (Лист до однієї пані) // І. Нечуй-Левицький : зібрання творів у десяти томах. – Т. 7 : Прозові твори. – К. : Наукова думка, 1966. – С. 351–358.
13. Орел Л. Ярмарок // Українська родина : Родинний і громадський побут : навч.-методич. посібник для вчителів та викл. народ-ва / Л. Орел . – К. : Вид-во Олени Теліги, 2000. – С. 279–283.
14. Пошивайло О. М. Етнографія українського гончарства : Лівобережна Україна / О. М. Пошивайло. – К. : Молодь, 1993. – 407 с.
15. Прислів'я та приказки : взаємини між людьми / упоряд. М. М. Пазяк ; Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. – К. : Наукова думка, 1991. – 440 с.
16. Січинський В. Чужинці про Україну. Вибір з описів подорожей по Україні та інших писань чужинців про Україну за десять століть. – К. : Довіра, 1992. – 225с.
17. Сумцов Н. Ф. Культурные переживания. Могорич / Н. Ф. Сумцов // Киевская Старина. – 1889. – Т. 27. – С. 283–284.
18. Сумцов Н. Ф. Поверья и обряды, связанные с покупкой лошади / Н. Ф. Сумцов // Культурные переживания. – К. : Тип. Г. К. Корчак-Новицкого, 1890. – С. 302 – 303.
19. Сумцов Н. Ф. Продолжительность разговоров до совершения торговых сделок / Н. Ф. Сумцов // Культурные переживания. – К. : Типография Г. К. Корчак-Новицкого, 1890. – С. 52–53.
20. Сумцов Н. Ф. Сладены, маковники и другие простонародные “ласощи” / Н. Ф. Сумцов // Культурные переживания. – К. : Типография Г. К. Корчак-Новицкого, 1890. – С. 107–109.
21. Сумцов Н. Ф. Слобожане. Историко-этнографічна розвідка / М. Ф. Сумцов ; [під ред. Д. І. Багалія]. – Х. : Союз, 1918. – 144 с.
22. Сумцов Н. Ф. Очерки народного быта : из этнографической экскурсии 1901 г. по Ахтырскому уезду Харьковской губернии / Н. Ф. Сумцов. – Х. : Типография “Печатное Дело”, 1902. – 57 с.
23. Шаровкин И. Юридические обычаи крестьян Печенежской волости Волчанского уезда Харьковской губернии / И. Шаровкин. – Харьков, 1896. – С. 7–37.
24. Чубинский П. Краткий очерк народных юридических обычаев, составленный на основании прилагаемых гражданских решений // Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной императорским русским географическим обществом. Юго-западный отдел. Материалы исследования, собранные д. чл. П. П. Чубинским. – СПб., 1872. – Т. 6. – С. 29–80.

25. Юрченко В. Народні звичаї на ярмарках України у другій половині XIX – на початку XX століття // Етнічна історія народів Європи : зб. наук. праць. – Вип. 24. – К. : Унісерв, 2008. – С.119–125.
26. Юрченко В. Традиції харчування на ярмарках України у другій половині XIX – на початку XX століття / В. Юрченко // Українознавство. – 2009. – № 1. – С. 221–225.
27. Юрченко В. О. Ярмарок в системі традиційної культури українців (друга половина XIX – початок XX ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.05 / Юрченко В. О. / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – К., 2009. – 20 с. Отримано 01.06.2012

Summary

Zyakun Alla. National specificity and originality of the Ukrainian Fair.

In the article a fair considered as an illustrator of the unique customs, that combined two cultural elements – production and entertainment sector. Features of public mode of life and fairground commercial economic activity were described. Considered commercial and ceremonial acts and customs, which carried fair trade in Ukraine. The influence of the fair on the development of religious life in Ukraine and preserving ancient traditions in our lands is shown. It is concluded that the fair traditions are ethnographic peculiarity of the Ukrainian people and the artistic and entertainment complex, which attracts with its uniqueness today.

Keywords: fair, fair customs and traditions, fair culture.

УДК 81'37

Людмила МИХНО

КОНЦЕПТ “РЕЛІГІЯ” В УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ДУМАХ

Стаття присвячена розглядові семантики концепту “релігія” і способів його словесно-образної реалізації в мовній картині світу народних дум.

Ключові слова: концепт “релігія”, теонім, мовна картина світу.

Постановка проблеми. Концепт “релігія” є одним із домінантних у думовому епосі і різноплановим щодо свого вираження. У зв'язку з цим він обраний предметом нашого спостереження.

Аналіз актуальних досліджень. Актуалізація у думовому епосі концепту “релігія” зумовлена низкою об'єктивних чинників. Тому він був об'єктом наукового дослідження в цілій низці наукових праць [3; 4; 7; 8; 11; 12; 16; 19; 20].

Мету наукової розвідки вбачаємо у з'ясуванні способів і засобів реалізації концепту “релігія”, виявленні семантики номенів, у яких реалізується цей концепт.